

СЛОБОДАН ВОЛИЧИЋ

ЧАСОВИ ЕНГЛЕСКОГ (породична прича)

Склонила је онај један тањир што се још од ручка суши у судопери, проверила да ли је искључила бојлерчић, а онда угасила светло у кухињи, прошла кроз полумрачну трпезарију (нема на том путу ништа у шта би могла да удари), упалила светло у купатилу, на четкицу за зубе нанела уобичајену (око један цм) количину калодонта и, удесивши воду (ни хладна ни врела), лицем загњурена у огледало, почела да трља зубе. Зашто увек док пере зубе буљи у огледало? Што више пропадају, све грубље их трља. Као да их због тога кажњава. Хоће ли да издрже док држи срце? Не исплати јој се да у годинама у којима је прави нове зубе. Зашто да баци толике паре? Обуставила је, како би се то рекло, све инвестиције на себи. Одавно није купила себи ништа ново, само крпи и преправља старо. Што да купује па да јој сутра остане. Кома да остави? Неку крпицу јој донесе снаха из Америке, кад дође у посету, а долази сваке друге или треће године. То она не облачи већ показује комшилуку. Као што чоколадице које јој је син из Енглеске послао није појела већ их је чувала и чувала док им није истекао рок трајања. И док их син, кад је дошао, није нашао неотворене.

Опрала је зубе. После зуба на ред долази лице. Кожа се одавно опустила и наборала. И некако потамнела. И прошарала белим флекама. Отвара овалну кутијицу сребрнасте боје с помадом за ноћ, врхом кажипрста захвата (пазећи да не закачи више но што треба) белу миришљаву крему, прави повеће тачке по лицу, као да утискује шлаг на препечену тарту, а потом јагодицама прстију обеју руку размазује крему и благо масира чело, образе, подваљак, око очију. Око очију нарочито. Ту, где је мрежа бора најгушћа, ставља најдебљи слој. Док то ради, лице је још дубље заронила у

огледало. Као да први пут види то лице, испитује његова својства: подиже и спушта обрве, набира чело, шири ноздрве, скупља и развлачи уста, мршти се, бечи, а понекад богами и исплази језик. Да је неко посматра с леђа, помислио би да се руга сама себи. „**Beauty**”, изговори одједном у огледало енглеску реч, а онда и свој спонтан коментар: „Бљутава лепота!” У том трену лице с ове стране назире на лицу у огледалу нешто као подругљив смешак. Откад је почела да иде на часове енглеског догађаја јој се да често, тако изненада, спонтано, без разлога, на улици, у трамвају, у продавници, али и у кухињи, соби или купатилу, као ово сада, изговори неку енглеску реч. Избије реч однекуд, ниоткуда, из таме, сама. Тако, успут, скоковито, кампањски, утврђује она пређено градиво.

Завршила је и с лицем. Потом маже руке неком руском кремом против реуме, набављеном по препоруци на бувљаку, која треба да јој загреје оболеле зглобове да би сутра функционисали нормално. Тиме је окончан вечерњи ремонт ових делова тела. А и духа, рекла би кад би је неко питао. Искрена да буде, дешава се да се понекад запита чему све то. Та упорност да се заустави нешто што се, зна она то, не може зауставити. Понекад, у таквом расположењу, прескочи дан-два свој вечерњи третман, а онда опет навали да утрљава креме к’о луда, наседајући свесно силним саветима по новинама да се добрим одржавањем, као да је ауто у питању, живот може значајно продужити.

Понуди себе да пишки, потом, пошто опра руке, угаси светло у купатилу и пређе у спаваћу собу, за шта јој нису била потребна више од три корака. Свлачи се брзо, рутински, а онда исто тако брзо, истренираним потезима, у мраку, преко главе навлачи дугу спаваћу и загнурује се у кревет. Опа! Тек тад пали сијаличицу изнад главе. Блеском светлости на фотељи наспрам кревета пробуди свог верног сапутника. „Цоко мој”, мазно поздрави мачка. Он отпоздрави машући весело репом. Кад се добро наместила, испод јастука извади свешчицу с бордо корицама. Речник енглеског. Почине преслишавање, прекосутра има час. Једном руком држи свешчицу, чија је свака страна подељена по средини црвеном вертикалном линијом (на левој страни су енглеске речи а на десној превод), а другом покрива десну страну речника. **Airport**, аеродром; **plane**, авион; **stewardess**, стјуардеса; **to land**, слетети; **runway**, писта... изговара гласно гледајући у мачка као да је он пропитује. Морала сам, сети се, у холу аеродрома, великом као фудбалско игралиште, вукући свој оскудни **baggage**, да издрљим очи да бих угледала таблу на којој крупним ћириличним словима пише „СТЕВАН ЦУЦИЋ”. Очи су ми испале док у тој суманутој гунгули нисам угледала ту таблу, а онда испод ње и њега, мог Стевицу, у некој

шареној кошуљи какве није носио док је био у Србији. Шта би било са мном да нисам видела ту таблу на којој је писало његово име, помисли. Колико понижења једна мајка мора да претрпи да би видела своје рођено дете! Е нећеш више ићи овако, као овца, рекла је тада себи. Или ћеш у свет ићи како се иде, или ћеш умрети жељна своје деце.

А тамо, већ после неколико дана, почела је да се пита да ли је уопште требало да дође. Шта ће она ту? Не разуме шта њих двоје ћућоре, а неће да се меша и пита, прија може по цео боговетни дан да је псује, а она на то да јој се к'о идиот смешка, не допада јој се њихова храна, а не дају јој ни да се примакне шпорету. Једном је хтела да скува пасуљ, па је наручила да Стевица купи суву сланиницу и бели лук. Кад је снаха чула шта све свекрва намерава да кркне у пасуљ, само што јој нису избили рогови, па је цела замисао пропала. Не може ни да изађе из куће. А и где да оде? Ко после да је тражи? Њена соба, сећа се, била је некако одвојена од других, скрајнута и завучена испод дрвених степеница које су завојито водиле на спрат. Радознало је, извијајући врат као гуска, гледала сваки пут док се неко од њих троје пење или спушта тим степеништем. Толика кућа а њих само троје, није било дана а да не помисли. И нема изгледа ни да ће их бити више. Нема. Две собе ће и остати празне. Бар тако је закључивала по увек истом равном стомаку своје снахе Рут. Кад изађе ноћу из собе, сећа се, никад није знала на коју страну треба да окрене да би стигла у купатило, а на коју да би стигла у дневну собу или у трпезарију. Толико је врата било у кући да је по правилу отварала погрешна. Више пута је усред ноћи упирала у врата према врту, намеравајући да уђе у купатило, и да нису била добро закључана (две браве) сигурно би се, као неки месечар, нашла на стази што води у врт. Шта ће толике собе за вас троје, хтела је да их пита, али се ипак није усудила. Мислила је да то пита свога сина, једном кад остану сами, али за цео тај месец дана, колико је била тамо, никад нису остали сами дуже од пет минута. Хтела је још понешто да га пита, али није било шансе. Желела је и да га мало помилује по глави, толики пут је превалила, прелетела океан, у који није смела ни да погледа, али ни то јој се није остварило. Њих двоје су одлазили ујутру, свако својим аутом, и враћали се касно поподне. Она је седела у својој соби испод дрвених степеница и гледала кроз прозор у неки одвратни зид, или, ређе и на краће, у дневној соби са својом пријом, госпођом Мери, али шта је то вредело кад она није знала ниједну енглеску а госпођа Мери ниједну српску реч. Понекад би се само осмехнуле једна другој. Окупили би се тек на вечери, за великим округлим столом са шест столица, од којих су две увек биле празне,

а после кафе у дневној соби свако би отишао на своју страну: Стево, Рут и Мери степеницама на спрат, а она у собицу испод степеница. И тако од понедељка до петка. У петак поподне, обучени у спортску одећу, Стево и Рут одлазили су некуд ван града, враг ће га знати где, нису о томе подносили рачун, а она није намеравала да пита, и враћали се у недељу вече.

Гледа у леву страну речника. **Customs** је царина, настави да се преслишава. Плашила сам се царине, сети се, да ми не одузму **smoked cheese**, димљени сир, који је волео мој Стевица, ту сам прошла, али нисам прошла код снахе Рут, смрди, рекла је и бацила сир у канту за смеће, мислила је да ја то нећу видети, а мој Стево, као сваки шмокљо, кад сам му рекла шта је урадила његова жена с његовим омиљеним сиром, ни реч није смео да јој каже. Ништа не сме да каже што се њој не би допало. Рут не жели дете, то сам давно закључила, није ми било тешко да то закључим, бори се за неко шефовско место у лабораторији у којој ради, то јој је важно, то шефовско место, тако јој је једном излетело овде у Београду. Такав је обичај овде, свашта питају. Пију кафу и запиткују. Кад ће принова, питала је моја сеста Мара. Стевица није био ту, а ни ја. Рут се накомрштила, згужвала уста, поглед јој је постао хладан и непријатан, причала је Мара, а онда, пошто се прибрала, рекла: Штааа? Да се потпуно унаказим да бисте ви овде у Србији имали чиме да се хвалите? Не, хвала лепо! Шта нам фали овако!? Тако је рекла. Или је Мара није добро разумела. Не, не, нисам питала Стевицу, не могу, не смем, зашто, шапуће себи... И брише сузе. Саме кренуле. Не осети се то кад крене. Баци речник. Шта ће ми све ово кад ту немам чему да се надам, задрхташе јој рамена. Цока истог трена скочи с фотеље да се нађе поред свешчице. Зачуђено је гледа својим увек отвореним очима.

Очи је покрила шаком. Оном којом је покривала десну страну речника. Полако се смиривала. Не би волела да њене сузе види Цока, који је са средине собе гледа право у очи, јако је осетљив. Онда се зачуо телефон, тамо у мрачном предсобљу. Шаком размаза сузе, снажно ушмркну, да јој се то не деси док разговара, а онда устаде, пребаци кошуљу преко рамена и пожури у предсобље. За њом похита Цока... Срки! Њен Срки! Зове само да чује како је! „Не, не, нисам промукла, добро ми је”, каже, жури да одагна његову бојазан. „Не!... Реци ми? Да се ниси помирио са Мирјам?... Па шта је онда?... Ооо! Честитам докторе! Нека је са срећом, сине! А кад ће бити промоција?... Лепо, сине, баш лепо. Баш си ме обрадовао. А обрадовао би ме и да си се помирио с Мирјам... А кад ће, рече, бити промоција?... Баш лепо. Гледаћу да дођем, ако икако могу, знаш и сам... Учим, учим, него! Баш сам понављала речи.

А оће ли доћи Стево?... Било би лепо. Баш би било лепо. Много си ме обрадовао, сине...”

У повратку, ушавши у собу, подиже с пода речник, обриса прашину о кошуљу коју потом скиде и баци на фотељу, а онда се увуче у кревет. Који се беше прилично охладио. И Цока је већ на свом месту у фотељи. Ту дрема. Гледа у њу и чека знак да му дозволи да се увуче код ње у кревет. Понекад, ако га одбије, зна да се увреди, оде у ћошак и ту се у искаки. Она неко време длановима стиска речник с бордо корицама, као да га греје. Недуго затим, ваљда кад је осетила да је дошао тренутак за то, отвара речник, шаком десне руке покрива десну страну и поново почиње наглас да изговара речи. Сркија ради, мисли. Ту још није готово. Још има шанси да се он и Мирјам помире. Не морају да се венчају. Што морају да се венчају. Ако она то не жели, нека јој буде. И као да је битно где ће да живе. Ако она неће да се врати у Енглеску, а неће ни у Србију, нека он, брате, иде у Израел, шта фали. Није то ништа даље, гледала сам на мапи, мерила прстима. Нека он не брине за мене, стићи ћу ја ма где били. Ако будем жива. Само да добију дете. Оће, оће, даће Бог. Велик је Бог. А то што је докторирао, лепо је, али то му није ништа ако се не ожени, ако не створи породицу. А у Америку нећу више ни да идем. Немам тамо чему да се надам. Рут, чујем, навалила да усвоји мачку. Неће дете, хоће мачку. Јефтинија је од пса за издржавање, а ефекат исти. Свидео јој се мој Цока. Али ни то не иде лако. Строги су тамо прописи... А онда настави да се преслишава: **father** је отац, **mother** мајка, **grandmother** бака, то дете, ако би га било, не би ни имало деку, шапуће, да је ко чује, осим Цоке, помислио би да је матора пошандрчала.

Само што је загрејала ноге, које је све теже утоплити, опет телефон. Ко је сад, оте јој се љутито. Расклопљени речник унутрашњим странама положи на јастук. Понови исти онај поступак као и код претходног устајања и пожуре у мрачно предсобље. И Цока цупка за њом. Подиже слушалицу. Душица! Њена колегиница са часова енглеског, седи поред ње. Није је било на два последња часа, па су се сви забринули (бабац накарिकाо преко осамдесет) јер ниједан дотад није прескочила. „Јеси ли жива”, пита, и већ се смеје, јер се и Душица с друге стране смеје, а онда одговара: „И жива и здрава, и уз то весела”. Онда одреша да прича. Унук јој је, каже, прославио пунолетство, тамо у Цириху, послали јој карте, морала је да оде, није могла такав догађај да пропусти. Однела му наливперо с позлаћеним врхом, остало јој од покојног мужа, неће га сигурно употребити, нико сад не користи наливперо, али нека, нека му стоји, а отац му купио кола, било је напорно, али, за велико чудо, каже, и оно што је овде боли тамо је није болело... Све време док

је слуша, нешто јој се скупља у грлу. Требало би нешто да јој каже, да јој честита и тако то, али осећа да не може да проговори због те гукe у грлу. „Па сам хтела да те замолим”, кликће раздрагана Душица, „ако можеш да ми позајмиш свеску. На један дан. Да препишем оно што сте учили док сам била одсутна”. „Како да не”, успе са задршком да провали ону препреку, али брзо, сада без имало задршке, уследи нешто као допуна: „Само, да ти кажем нешто, не верујем да ћеш моћи да дешифрујеш тај мој шакопис. Зато је боље да потражиш свеску од неког другог. Не знам, ти види”. „У реду, у реду”, чује како се и Душин глас мења, малаксава, а онда се потпуно изгуби. Која је прва спустила слушалицу? Можда су то обе урадиле у исти мах?... Крену према соби, некако несигурна на ногама, а груди као да се пуне неким убрзаним и пригушеним уздасима, као код уцвељене деце, који сваки час могу, ако их не обузда, да провале у плач.

Сврати у купатило. Да се погледа у очи. Да опере очи, ако треба. И да смири ту плимину у грудима. Кад се вратила у кревет, склопила је речник и завукла га дубоко под јастук (то је добро за памћење, учили су је некад давно у детињству), а онда из фиоке тоалетног сточића извадила кутију „бенседина” и на суво прогутала таблету. Испружи се на леђа и навуче покривач до грла. Угаси светло. Не прође ни минут, осети како јој нешто голица образ. Цока, сину јој. Њен верни Цока! Упали светло. Подиже јорган. Својим крупним очима мачак ју је гледао право у очи. И као да је грдино, но, но! „Нећу, Цоко мој, нећу да будем тужна, нећу, ево, погледај”, шапуће развлачећи уста у неки напоран осмех и пружа руке да га прихвати у загрљај. „Цоко мој, шта бих ја без тебе.”